

Fördelar inför framtiden

Utvärdering av Mål 2-projektet ”Fördel Nordanstig”

av

Mikael Vallström

Innehåll

Förord

Inledning 3

 Kort beskrivning av projektet 3

 Utvärderingens syfte och metod 5

Projektets genomförande, måluppfyllelse och resultat 7

 Genomförandet 7

 Analys av projektgenomförandet 12

 Måluppfyllelse 13

 Resultat och konsekvenser 16

Förslag till åtgärder, förbättringar och prioriteringar 19

Källor och referenser 23

Förord

Denna utvärdering är resultatet av ett arbete som med varierande intensitet på ett ungefär pågått från början av mars till slutet av april. Sammanlagt har det tagit en månads arbetstid i anspråk. Under denna tid har jag försökt bilda mig en uppfattning om det aktuella projektet, Fördel Nordanstig, och överhuvudtaget om Nordanstigs kommun, som jag egentligen inte visste så mycket om innan jag påbörjade mina undersökningar. Den kännedom jag fått bygger främst på intervjuer och samtal, och därmed på mina intryck, tolkningar och slutsatser av vad som sagts. Det har varit min ambition att pussla ihop en helhetsbild, som fått växa fram under arbetets gång och som visserligen inte gör anspråk på att vara färdig och fullständig, men som åtminstone borde rymma de viktigaste bitarna. Framför allt hoppas jag att det är en bild som alla inblandade parter kan känna igen och vara någorlunda överens om – helt enkelt en så rättvisande bild som möjligt. I praktiken handlar det till stor del om att väga olika uttalanden mot varandra och om att bedöma skillnader i ståndpunkter och perspektiv. Och naturligtvis om vad man får veta. På den punkten har jag dock inget att invända. Jag uppfattar det som att alla har samarbetat och ställt upp på ett generöst, uppriktigt och tillmötesgående sätt, och att det därför endast är jag själv som ansvarar för eventuella brister och felaktigheter i utvärderingen.

Inledning

Kort beskrivning av projektet

Projektet Fördel Nordanstig är ett Mål 2-projekt, delfinansierat av Europeiska Unionens strukturfonder (regionala fonden). Övriga finansiärer är Arbetsförmedlingen, Nordanstigs kommun och Länsstyrelsen. Projektet har pågått från 1 juli 2004 och fram till och med 31 mars 2007, med kommunens näringslivskontor Nordanstigs Utveckling (NU) som projektägare och kommunen som huvudman. Sammanlagt har fem personer haft anställning inom projektet i varierande omfattning, däribland två projektledare, som ungefärligen tjänstgjort under halva projektiden var. Projektets styrgrupp, som utgörs av fem personer, består av representanter från både kommunen och Nordanstigs Företagarförening, med en persons övertikt för företagarföreningen.

Syftet med projektet är enligt ansökan ”att skapa samverkan i ett lokalt partnerskap för att med kraft skapa en LA-region som ger tillväxt i kommunen”.¹ Detta ska ses mot bakgrund av att man inom Nordanstigs kommun ser framtida möjligheter att utveckla en gemensam s.k. Lokal Arbetsmarknadsregion (LA-region) med Sundsvall som regionens centrum. En viktig aspekt är också att vidareutveckla arbetssätt och samarbetsformer från ett tidigare Mål 2-projekt, ”En dörr in – Nordanstigs utveckling” (”En dörr in-projektet”), som pågick under 2001–2003.² Genom att förbättra attityden till Nordanstig som företagarkommun och ett nära samarbete med näringslivet hade En dörr in-projektet haft positiva effekter, som ansågs värdefulla att gå vidare med. I projektansökan beskrivs Fördel Nordanstig sålunda till stor del som en fortsättning av det föregående projektet, fast med tonvikt vid frågan om kommunens befolkningsutveckling:

Med grundkonceptet klimatarbete och lokal attitydpåverkan i basen arbetar vi nu med bredare anslag. Både politiskt och inom näringslivet finns en ambition att skapa tillväxt genom att lägga resurser på inflyttning/befolkningsutveckling. Med regionförstoringen mot Sundsvall som nytt redskap skall detta projekt skapa kopplingar inom näringen och inom arbetsmarknaden så att en tillväxt sker i kommunen. Med generationsväxlingar och serviceutveckling skall projektet producera hållbar tillväxt och nya identifikationsmönster. Tydlig samverkan under näringslivsutvecklingens paraply skall borge för goda resultat.

¹ Projektbeskrivning, Ansökan Mål 2 Norra (2004).

² En dörr in-modellen innebär ”att det ska räcka att passera genom en dörr för att få all tänkbar hjälp och stöd när det gäller företagande” (www.nordanstigsutveckling.com).

Målet för projektet är att under projekttiden medverka till att 10 nya företag etableras och till att skapa 100 arbetstillfällen, samt att öka inflyttningsnettot inom kommunen med 300 personer. Till detta kommer att projektet enligt de horisontella indikatorerna för EU:s regionfonder – miljö, jämställdhet, integration – ska bidra till miljöförbättring och till en förbättrad jämställdhet. Ifråga om integration är projektet integrationsneutralt.

Liksom i En dörr in-projektet har Nordanstigs företagareförening, Arbetsförmedlingen och ALMI varit viktiga samarbetsparter. Nya parter är konsultbolaget Investera i Sundsvall, som ansvarar för näringslivsutveckling och etableringsstöd över länsgränsen, och Bokningscentralen, som är en ekonomisk förening med turismansvar. Därutöver anges också att projektet ”kommer att vara motor i utvecklingen av det lokala partnerskapet” och ”arbeta för att få in nya aktörer; ungdom, kvinnor, den sociala ekonomin i partnerskapet”.³

Enligt tid- och aktivitetsplanen i ansökan ska Fördel Nordanstig ha genomfört följande aktiviteter under projekttiden:

- Kommunal resursinventering
- Utredning av pendlingsbehovet och motiven för in- och utflyttare
- Generationsväxlingsanalys
- Nyföretagande och ungdom
- Bench-marking
- Definition av affärsområden
- Vårdskapsseminarier
- Utveckling av nätverk
- Mobilt kontor
- Utveckling av taxi/kollektivtrafiken
- Utveckling av attraktiva boendemiljöer
- Utveckling av flyttningsservice
- Interregionalt samarbete
- Utveckling av webbsidan med interaktivitet
- Företagarbank med företagarmäkling för att underlätta generationsväxlingen
- Investerings- och riskkapitalstöd

³ Projektbeskrivningen, s. 6.

Till detta kommer också marknadsföringsinsatser och informationsspridning i olika medier av kommunen internt och externt, dvs. dels inom Nordanstig, dels riktat mot potentiella inflyttare, besökare och företagare utanför kommungränserna.

Utvärderingens syfte och metod

Utvärderingen syftar till att göra en objektiv analys av projektet som visar resultat och konsekvenser av projektarbetet, samt att ge förslag till åtgärder, förbättringar och prioriteringar. I uppgiften ingår utvärdering av uppnådda mål, av det strategiska arbetet, projektgenomförandet och styrning av projektet relaterat till mål och syfte.

Till grund för utvärderingen ligger huvudsakligen intervjuer och möten med olika aktörer i projektet, dvs. i första hand anställda, samverkanspartners, projektägare och styrgruppsrepresentanter. Några personer som berörts mer indirekt av projektet har också intervjuats. Sammanlagt rör det sig om två möten med projektets anställda och 17 intervjuer, i samtliga fall telefonintervjuer.⁴ Intervjuerna varierar i längd, alltifrån ett par timmar till kortare samtal på 15–30 minuter, beroende på i vilken omfattning personerna varit inblandade i projektet. De projektanställda har intervjuats vid återkommande tillfällen. Av tidsskäl har jag valt att göra kortare noteringar under samtalen och intervjuerna, som sedan kompletterats med anteckningar av det jag i efterhand kommer ihåg av intervjun/samtalet och av egna reflektioner. De citat som anges i det följande hämtas ur dessa noteringar. Jag har inte använt mig av någon generell frågelista, utan anpassat frågorna efter respektive person, och försökt ställa relativt öppna frågor, som följts upp vid behov.

Ett viktigt material utgörs också av de projektbeskrivningar, lägesrapporter, tidningsurklipp, broschyrer m.m. som jag fått av projektets anställda.⁵ I en del fall hämtas uppgifter från hemsidor på Internet och e-postkontakter. En värdefull bakgrund ges i utvärderingen av det förra projektet.⁶ Därtill kommer en rapport från Kulturgeografiska institutionen vid Umeå universitet, "Fördel Nordanstig. Befolkningen, fastighetsmarknaden & kommunikationer", av Pernilla Helmersson och Urban Lindgren.⁷ Rapporten gjordes på

⁴ För en fullständig förteckning över de intervjuerna, se källor och referenser.

⁵ Det projektmaterial som använts är framför allt Ansökan Mål 2 Norra, projektbeskrivning Fördel Nordanstig (bilaga till ansökan), Kompletteringar av ansökan (bilaga 2:1), Budget (sammanställning) och Lägesrapporter för perioden 2004-07-01 – 2006-12-31 (sammanlagt nio rapporter). Till detta kommer tidningsbilagor ("God morgon Nordanstig", "Nordanstigmässan 2006"), tidningsurklipp/artiklar och broschyren "Välkommen till Nordanstig".

⁶ Maria Andersson, "Från tratt till pipeline – utvärdering av Mål 2 projektet Nordanstigs utveckling 2001–2003", FoU-Centrum/CFL Söderhamn 2004.

⁷ Rapporten färdigställdes och presenterade feb. 2007.

uppdrag av Fördel Nordanstig, och faller under punkten ”Utredning av pendlingsbehovet och motiven för in- och utflyttare”. Slutligen har jag även använt mig av ett uppsatsarbete vid Mittuniversitetet, ”Med miljön som drivkraft i Nordanstig”, som inte direkt har med projektet att göra, men mer allmänt berör förhållanden i Nordanstig.⁸

Materialet har granskats och analyserats så objektivt som möjligt, dvs. i avsikt att få en helhetsbild av projektet, som rymmer synpunkter från alla håll, och med utrymme för såväl kritiska som positiva synpunkter. Intentionen är att väga olika synpunkter och uppgifter mot varandra, att göra jämförelser och slutligen komma fram till en samlad bedömning. Däremot har det inte funnits tid för att granska alla enskilda faktauppgifter och siffror. Min bedömning är endast att de verkar rimliga och trovärdiga.

⁸ Uppsatsen har författats av Annsofi Collin, Anna Mårtensson och Madeleine Negga, vid Institutionen för teknik, fysik och matematik, januari 2006. Uppsatsen finns tillgänglig på kommunens hemsida, www.nordanstig.se. En av projektets anställda, Katarina Jernberg, har bidragit till uppsatsen med en del uppgifter och genom att fungera som kommunens kontaktperson.

Projektets genomförande, måluppfyllelse och resultat

Genomförandet

Enligt projektbeskrivningen omfattar Fördel Nordanstig 16 olika aktiviteter, som förtecknats ovan punktvis. Aktiviteterna varierar betydligt i tid och omfattning. Några löper över hela projekttiden, andra har karaktären av punktinsatser. Vad jag kan se har projektet, med några mindre avvikelser, i stort sett följt den angivna tidsplanen.

I det följande beskrivs kortfattat vad som gjorts under respektive rubrik.

Kommunal resursinventering

Denna aktivitet var den först genomförda, och fungerade som projektets upptakt. Projektet anordnade öppna möten i kommunens tätorter, syftande till att ge ortens invånare och företagare en möjlighet att lyfta fram olika lokala resurser för utveckling och marknadsföring. Uppslutningen har varit god, med 30–60 deltagare vid varje möte.⁹ I en del fall har det också bildats lokala arbetsgrupper som arbetat vidare med de förslag som kommit fram. Förutom att träffarna väckt nya idéer anses en viktig effekt vara att de bidragit till att skapa sammanhållning, att man ”jobbar tillsammans”.¹⁰ Den allmänna uppfattningen tycks också vara att träffarna varit lyckade, inte minst genom att bidra till lokal samverkan och ett allmänt förbättrat klimat.

Utredning av pendlingsbehovet och motiven för in- och utflyttare

Uppdraget att utreda pendlingsbehovet och motiven för in- och utflyttare lämnades till Kulturgeografiska institutionen i Umeå, som levererade en färdig rapport i februari 2007. Rapporten presenterades för kommunfullmäktige, där den diskuterades. Det är en grundlig studie av befolkningsstruktur och befolkningsutveckling i Nordanstig, fastighetsmarknaden, boende och bostättningsmönster, samt förutsättningar för pendling vad gäller infrastruktur och aktuella restider. Studien innehåller en rad konkreta förslag på hur man i Nordanstig kan arbeta vidare med att få fler att flytta till kommunen. Förslagen tycks också ha väckt intresse i kommunledningen och går väl i linje med projektets intentioner. Som den ene av rapportens båda författare, Urban Lindgren, framhåller är poängen med studien framför allt att någon

⁹ Uppgift enligt lägesrapporter för perioden 2004-07-01 – 2004-12-31 och 2005-01-01 – 2005-03-31.

¹⁰ Intervju med projektets anställda Barbro Holmsten och Kristina Jernberg, 20/3 resp. 21/3.

utifrån kan ”hitta komperativa fördelar” och se med ”fräscha ögon”, eller om inte annat bekräfta och precisera allmänt förekommande uppfattningar.¹¹

Generationsväxlingsanalys

I början av projektiden genomfördes en kartläggning av åldersstrukturen bland företagare i Nordanstig, som sammanställts i en databas (exceldokument). Projektet har också utarbetat en handlingsplan för hantering av frågan och bjudit in till ett informations- och diskussionsmöte. Ett seminarium för intresserade företag hölls i början av 2006 i samarbete med ALMI. På det hela taget har emellertid företagarnas gensvar uteblivit, t.ex. ställdes informationsmötet in på grund av bristande intresse. Att projektet inte fått den respons man hoppats på beror enligt Kristina Jernberg på att frågan ”kan vara känslig”, och att det därför stannat vid att man ”väckt frågan”.¹²

Nyföretagande och ungdom

Intentionen var att tillsammans med kommunens grundskolor öka intresset för företagande bland skoleleverna, bl.a. genom att låta dem delta i en minimässa. Liksom i fallet med generationsväxlingsfrågan stupade dock mycket av de planerade aktiviteterna på bristande intresse. Det fanns, som Kristina Jernberg säger, ”ingen som tog tag i det”, inte ”någon intresserad inom skolans väggar”.¹³ I stället informerade projektet om företagande i skolorna och inbjöd eleverna till en större företagsmässa (Nordanstigsmässan 2006).

Bench-marking

Detta är en av projektets mer omfattande och framgångsrika punkter, framför allt beroende på att genomförandet av en större företagsmässa, Nordanstigsmässan 2–3 september 2006, inbegrips under denna rubrik. Mässan är den enskilda aktivitet som tagit mest tid och resurser i anspråk, men sannolikt också haft störst konkret betydelse, då mässan sammantaget hade ca 15 000 besökare och 200 utställare. Den betecknas även samfällt som en stor framgång och succé. Som man framhåller, är det ”sannolikt en av de största händelser som skett inom kommunen”, av betydelse såväl internt, för att skapa ”vi-känsla” och ”stolthet bland kommuninvånarna”, som externt, genom arrangemangets storlek som en av Norrlands största

¹¹ Intervju med Urban Lindgren 24/4.

¹² Intervju med Kristina Jernberg 21/3.

¹³ Intervju med Kristina Jernberg 21/3.

mässor.¹⁴ I den ort där mässan var förlagd, Stocka, bidrog arrangemanget enligt uppgift även till att locka folk att flytta till orten.¹⁵ Förutom Nordanstigs mässan har projektet också medverkat vid olika evenemang och genomfört studiebesök, där man på olika sätt marknadsfört kommunen, samt genom annonsering och massmedia (t.ex. tidningsbilagan ”God morgon Nordanstig”).

Definition av affärsområden

Hit räknas främst arbetet med att i samarbete med Nordanstigs Företagarförening och Nordanstigs kommunstyrelse skapa en ny näringslivsorganisation i kommunen och att utarbeta en näringslivsstrategi. Under 2006 beslutades att det ska finnas en permanent näringslivsorganisation inom kommunen, dvs. Nordanstigs Utveckling. Enligt projektledaren Anders Nordén bör beslutet ses som ett av projektets viktigaste resultat.¹⁶ Samma år antogs även ett strategidokument, ”Näringslivsstrategi för Nordanstigs kommun 2007–2012”. Dokumentet förordar ett fortsatt nära samarbete med kommunens företagare (företagarföreningen) och ytterligare förbättringar av företagsklimatet. Vidare betonas att kommunen ska arbeta för förbättrad infrastruktur, utveckla det regionala samarbetet och satsa på entreprenörskap. Som en särskilt viktig framtidsbransch nämns besöksnäringen/turismen. Det tycks också råda politisk enighet kring den framtida inriktningen.¹⁷

Vårdskapsseminarier

I samverkan med komvux och två inhyrda konsulter har Fördel Nordanstig arrangerat en mindre utbildning, en seminarieserie, för kommunens företagare under temat ”det goda värdskapet”. Seminarierna lockade ett 20-tal deltagare, vilket var något mindre än man hoppats på. Här finns det, som Barbro Holmsten säger, ”mer att göra”.¹⁸

Utveckling av nätverk

Denna aktivitet, som syftar till att ”tillsammans med Nordanstigs företagarförening utveckla befintliga nätverk samt stötta och inspirera nytillkomna”, kan sägas ha pågått under hela

¹⁴ Citat ur Lägesrapport för perioden 2006-07-01 – 2006-09-30 och efter möte 12/3 med projektgruppen. Se även tidningsbilagan ”Nordanstigs mässan 2006”.

¹⁵ Intervju med Kent Falkenström 23/4, som också framhåller den stora uppslutningen i Stocka och det omfattande ideella arbetet bakom arrangemanget.

¹⁶ Intervju med Anders Nordén 20/3.

¹⁷ Möte 11/4 med Stig Eng, Barbro Holmsten och Anders Nordén.

¹⁸ Intervju med Barbro Holmsten 20/3.

projekttiden.¹⁹ Ett exempel är det gemensamma arbetet med förberedelserna inför Nordanstigsmässan. Projektet har också särskilt stöttat initiativ till bildandet av ett nätverk för kvinnliga företagare.

Mobilt kontor

Konceptet med mobilt kontor prövades framför allt vid ett tillfälle, vid Hassela sport & konferens 2005, under Mälardalens sportlovsvecka. Projektet presenterade Nordanstig som boendekommun, samt bjöd på varm choklad och Nordanstigslängd. Förutom marknadsföringen resulterade arrangemanget i en del kontakter. Samma år deltog projektet också vid skid-SM i Hudiksvall, då man marknadsförde Nordanstig och bjöd på varm saft och pepparkakor.

Utveckling av taxi/kollektivtrafiken

I början av projekttiden gjordes en enkätundersökning rörande pendlingsbehovet mellan Hassela och Sundsvall. Frågan om förbättrade pendlingsmöjligheter har även diskuterats inom ramarna för det regionala utvecklingsarbetet.

Utveckling av attraktiva boendemiljöer

Under denna rubrik samlas i huvudsak tre aktiviteter. En aktivitet har bestått i en rad möten med olika utvecklings- och ledningsgrupper som arbetar med vidareutveckling av det man ser som kommunens styrkor. En annan aktivitet har syftat till att utöka möjligheterna till sjö- och strandnära boende inom Nordanstig. En tredje aktivitet utgörs av en kartläggning av förfulande miljöer eller ”fula objekt”, med avsikt att få bort objekten ifråga (t.ex. bilvrak, förfallna byggnader, miljöfarligt avfall). Framför allt har det sjö- och strandnära boendet blivit en central fråga, eftersom många ser Nordanstigs oexploaterade områden vid sjö och hav som en stor potential, samtidigt som exploateringsmöjligheterna begränsas av rådande lagstiftning, dvs. av strandskyddet. Projektledaren Alf Bohlin tillhör dem som varit mest drivande i frågan, bl.a. genom att uppvakta politiker, bjuda in till diskussioner med berörda myndigheter och föreningar (Glesbygdsverket, Länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen) och uttalanden i massmedia. Avsikten har varit att försöka ändra på reglerna för strandskyddet, men, som han säger, så blev det ”inget gensvar”, då beslutsfattarna endast hänvisat till lagstiftningen.²⁰

¹⁹ Citat ur Kompletteringar av ansökan (bilaga 2:1).

²⁰ Intervju med Alf Bohlin 4/4.

Utveckling av inflyttningsservice

På den här punkten var ambitionen högt ställd: ”Nordanstigs kommun ska bli den enklaste kommunen att flytta till”, enligt projektbeskrivningen. För att nå detta mål skulle bl.a. en databas över rekommenderade hantverkare och företag upprättas som en service åt nyinflyttade. På grund av att det så småningom bedömdes som alltför känsligt så upprättades emellertid aldrig någon sådan rekommendationslista. Det ansågs lämpligare att svara på frågor och att hjälpa företagare som är intresserade av att flytta till kommunen, vilket också sägs ha varit uppskattat.²¹ Andra insatser har varit att anordna fester för nyinflyttade och utarbetandet av broschyren ”Välkommen till Nordanstig”. I slutet av projektiden engagerade projektet sig även i det s k Hollandsprojektet, vars syfte är att locka holländare att flytta till kommunen; något som i dagsläget resulterat i en viss nyinflyttning.²²

Interregionalt samarbete

Även detta hör till projektets centrala punkter, eftersom det gäller utvecklingen av LA-regionen. Det interregionala samarbetet omfattar sex kommuner – Sundsvall, Hudiksvall, Ånge, Timrå, Härnösand och Nordanstig – som samlas kring gemensamma frågor, främst rörande infrastruktur och kommunikationer. Företrädare för respektive kommun har träffats vid fyra/fem tillfällen per år, vilket bl.a. resulterat i en gemensam skrivelse angående förbättringar av kommunikationerna (Midlanda flyg, E4 syd och Norrtåg). Det har, enligt de båda projektledarna Alf Bohlin och Anders Nordén, varit ett ”bra fungerande samarbete” och blivit ”mer av regiontänkande”, med Nordanstig som en starkt drivande part i regionfrågan.²³ Även kommunchefen Thord Wannberg och politikern Håkan Larsson menar att ”Sundsvallsregionen har blivit ett etablerat faktum senaste åren”, och att man ”fått ett annat tänk” i den meningen att regionen, och inte den enskilda platsen, numera framstår som viktigast. Å andra sidan anser både Wannberg och Larsson att det inte hänt ”så mycket konkret”, utan gått ”lite trögt”, eftersom det rör sig om en grupp som företräder många skilda intressen.²⁴

Utveckling av webbsidan med interaktivitet

Denna aktivitet genomfördes aldrig på grund av att den person som ansvarade för den blev långvarigt sjuk.

²¹ Intervju med Barbro Holmsten 20/3, Birgitta Larsson 19/4.

²² Uppgifter enligt Barbro Holmsten 21/3.

²³ Intervju med Alf Bohlin 4/4, möte med Stig Eng, Barbro Holmsten och Anders Nordén 11/4.

²⁴ Intervju med Thord Wannberg 10/4 och med Håkan Larsson 4/5.

Företagarbank med företagarmäkling för att underlätta generationsväxlingen

Ambitionen var att bygga upp en företagarbank i samarbete med företagarföreningen. Eftersom intresset inte var tillräckligt stort genomfördes detta dock aldrig.

Investering och riskkapitalstöd

Liksom i fallet med ovanstående punkt blev aktiviteten inställd, då syftet var att underlätta generationsväxlingen och intresset uteblev.

Analys av projektgenomförandet

Sammantaget kan konstateras att flera aktiviteter inte alls genomförts eller genomförts i betydligt mindre utsträckning än planerat. Av de aktiviteter som aldrig blev av hör de flesta samman med frågan om generationsväxlingen. Framför allt konceptet med mobilt kontor, nyföretagande bland ungdomar och serviceutveckling genomfördes endast delvis eller stannade på försöksstadiet. Helhetsintrycket är att ett fåtal aktiviteter – främst resursinventeringen och mässan – tagit det mesta av projektets resurser i anspråk, medan andra aktiviteter blivit nedprioriterade.

Att projektet inte genomförts i alla delar kan till viss del förklaras av det bristande gensvaret och av behovet av att under projektets gång göra nya bedömningar och omprioriteringar, beroende på vad som visar sig fungera. En annan förklaring, som också framhålls av dem som arbetat med projektet, är att upplägget var för brett och spretigt, och därför blev svårt att genomföra i praktiken. Till kommentarerna hör t.ex. synpunkter som att projektet varit ”på gränsen till splittrande” och ”otroligt spretigt”, att det varit ”svårt att fokusera”, att man haft ”en känsla av otillräcklighet” och bara hunnit ”skumma på ytan”.²⁵ Det har också påpekats att projektet måste anses som förhållandevis svår genomförbart med tanke på att väldigt många och olikartade aktiviteter har ankommit på en relativt liten organisation (NU) med begränsade resurser till sitt förfogande.²⁶

Jag instämmer i att många av omprioriteringarna verkar befogade och i att upplägget inte varit det lättaste. Det måste anses som rimligt att koncentrera insatserna dit de ser ut att ge bäst resultat, och att kunna satsa på nya, oförutsedda aktiviteter, så länge de överensstämmer

²⁵ Intervju med Alf Bohlin 4/4, Anders Nordén 20/3, Barbro Holmsten 20/3, Kristina Jernberg 21/3, Thord Wannberg 10/4.

²⁶ T.ex. vid intervju med Thord Wannberg 10/4 och Håkan Larsson 4/5.

med det övergripande syftet, såsom exempelvis är fallet med det s.k. Hollandsprojektet. Inget projekt blir väl någonsin exakt som planerat – och det kan rimligen inte heller vara meningen. Sådillvida ser jag det också som att det ibland bristande genomförande till största delen uppvägs av att en del aktiviteter har lyckats över förväntan. Mitt intryck är emellertid att det främst är det fortsatta arbetet med En dörr in-projektets koncept – t.ex. anordnandet av företagarmässan (som är den tredje i ordningen) – som slagit väl ut, medan de nya greppen tenderat att nedprioriteras. Därmed har projektet inte riktigt förmått leva upp till de förnyande ambitionerna. Särskilt när det gäller generationsväxlingslösningarna och serviceutvecklingen (inflyttningservice) – som ju spelar en relativt stor roll i ansökan – måste genomförandet sägas vara otillräckligt. Projektet har varken givit något konkret resultat ifråga om att undanröja det hot som generationsväxlingen sades vara eller för att avsevärt förbättra servicen till nyinflyttade. Möjligen kunde aktiviteterna ha prioriterats högre genom att exempelvis satsa mer på personliga kontakter och på att försöka hitta alternativa lösningar. Ett resultat kan visserligen sägas vara att man fått bättre insikter och fördjupad kännedom i frågorna, men för att den nyvunna kunskapen ska bli värdefull krävs också att den kan tillvaratas och omsättas i konkret handling.

Måluppfyllelse

Vad gäller målen att medverka till att 10 nya företag etableras och till att skapa 100 arbetstillfällen har projektet uppfyllt båda målsättningarna. Enligt aktuella siffror uppgår antalet nyetablerade företag i Nordanstig under projekttiden till 52 och nyskapade arbetstillfällen till 119. Av de nya företagen har 29 startats av män, 23 av kvinnor; av arbetstillfällena är fördelningen 79 män respektive 40 kvinnor.²⁷ Som alltid är det naturligtvis svårt att säga exakt hur stort projektets bidrag är och vilken inverkan andra faktorer har. Att perioden både kännetecknas av allmänt god konjunktur och av att kommunens ekonomi varit relativt god har säkert bidragit till de positiva siffrorna.²⁸ Men det verkar ändå sannolikt att projektet spelat en betydande roll. Som Tommy Olsson vid Arbetsförmedlingen framhåller har projektets förhållandevis nära samverkan med företagen och en dörr in-modellen en tydlig inverkan. Inte minst, menar han, kommer det igång fler företag tack vare ett bra bemötande, under enkla och avdramatiserade former – att det finns, som han säger, ”låga

²⁷ Siffrorna bygger dels på uppgifter från AF, dels på uträkningar av Nordanstigs Utveckling.

²⁸ Enligt Thord Wannberg (intervju 10/4) hade projektets inverkan förmodligen varit större om det varit ekonomiskt sett sämre tider under projektperioden.

trösklar”.²⁹ Likaså menar Håkan Larsson att det förbättrade företagsklimatet lockar till nyetablering, och att utvecklingen av LA-regionen troligen har liknande effekter.³⁰

Målet att öka inflyttningsnettot med 300 personer har däremot inte alls uppfyllts. Vid årsskiftet 2006/2007 var nettot 11 personer. Att målet inte skulle kunna nås har stått klart under större delen av projektiden. Med tanke på att Nordanstig under en längre tid haft en negativ befolkningsutveckling och på de demografiska förutsättningarna i stort – dvs. ifall siffran relateras till kommunens befolkningsmängd, ålderstruktur och antalet födda/döda – måste målsättningen anses som mycket högt ställd.³¹ Siffran ska, enligt Nordanstigs kommunalråd Stig Eng, förstås som ett politiskt bestämt mål att inte bara vända den negativa befolkningstrenden utan att ”sätta ribban högt”.³² Huvudsaken är ändå, hävdar han, att kommunen under senare tid fått ett positivt netto. Å andra tycks den högt satta siffran på 300 personer snarast ha haft en negativ inverkan på själva projektet. Bland dem som arbetat inom projektet har målet uppfattats som ”orealistiskt” och ”frustrerande”, som ”en dröm” utan reell förankring.³³ Enligt min mening framstår målsättningen onekligen som i högsta laget, och därför egentligen inte som något projektet ska behöva bära hela ansvaret för. Eftersom det rör sig om ett politiskt satt mål, eller snarare en politisk vision, är det också i hög grad de politiker som fattat beslutet som är ansvariga för att siffran kan förverkligas.

Jämställdhet

I ansökan anges endast att projektets syfte och mål inte verkar i riktning mot specifika jämställdhetssträvanden, men att ”en målsättning är att få ett större mått av jämställd sammansättning i den egna projektorganisationen”. Någon förbättring i det avseendet har emellertid inte ägt rum. Sammansättningen inom styrgruppen, som alltså består av fem personer, är fyra män och en kvinna (en kvinnlig företagare). Bland dem som varit anställda inom projektet utgörs den övervägande delen av kvinnor, fast då inte som projektledare. Dessa förhållanden har i stort sett varit oförändrade under projektiden. Barbro Holmsten, som haft särskilt ansvar för att bevaka frågan, menar att förhållandena ändå kännetecknas av ”tillräcklig jämvikt”, och att det förts en öppen dialog kring jämställdhetsaspekterna. Hon har också själv påtalat problemet med den ojämlika sammansättningen i styrgruppen, men anser

²⁹ Intervju med Tommy Olsson 19/4. Han framhåller också att Nordanstig har en relativt hög andel beviljade nystartsbidrag och att de företag som startas klarar sig förhållandevis bra.

³⁰ Intervju med Håkan Larsson 4/5.

³¹ Se t.ex. demografiska uppgifter i Helmerssons och Lindgrens rapport ”Fördel Nordanstig. Befolkningen, fastighetsmarknaden & kommunikationer”, s. 30 ff.

³² Uppgifter från möte 11/4 med Stig Eng, Anders Nordén och Barbro Holmsten.

³³ Intervju med Barbro Holmsten 20/3, med Anders Nordén 21/3 och med Kristina Jernberg 21/3.

att det är svårt att ändra på, eftersom detta också avspeglar att kommunstyrelsen är mansdominerad.³⁴ Som hon ser det är det viktigast att det finns ett bra förhållningssätt i frågan, en öppen och positiv attityd, som innebär att män och kvinnor bemöts på samma villkor; något som hon också menar är fallet inom projektet. En annan viktig del i jämställdhetsarbetet är att projektet, som Anders Nordén säger, ”jobbat medvetet med kvinnliga företagare”, bl.a. genom att stötta bildandet av ett nätverk.³⁵ På så vis kan det sägas ha motverkat diskriminering vid hanteringen av nystartande av företag.

Miljö

Enligt min bedömning är detta den punkt som projektet lyckats sämst med. Projektet kan knappast sägas ha uppfyllt målet att bidra till miljöförbättring. Förutom att miljöaspekten ska beaktas rent allmänt anges i ansökan också att projektets mål påverkar miljön positivt ”genom att ökad tillväxt ger bättre förutsättningar att tillgodose en hållbar utveckling”, att ”miljötillsyn och annan miljörelaterad verksamhet /har/ prioritet”, samt att ”kommunens miljöprofil /kommer/ att ligga till grund för att profilera Fördel Nordanstig” genom att kommunen ska marknadsföras som en kommun med bra miljöförhållanden. Inget av detta har till fullo uppfyllts. Det är svårt att se på vilket sätt frågan haft prioritet inom projektet. Jag kan inte heller se att miljön lyfts fram i profileringen eller marknadsföringen av projektet eller av Nordanstigs kommun. Det har tvärtom påpekats att miljöaspekten försumrats, att såväl projektet som kommunen i stort ”kunde ha gjort mycket mer” på miljöområdet, som uppfattas som en stor men ännu outnyttjad potential.³⁶ Den enda insats i projektet som kan anses som miljöförbättrande är inventeringen av förfulande miljöer, som uppmärksammat en del miljöfarligt avfall. Eftersom inventeringen snarare har ett förskönande än egentligt miljöförbättrande syfte kan den dock inte sägas vara tillräcklig.

Som jag ser det är också sambandet mellan tillväxt och hållbar utveckling oklart, t.ex. i Näringslivsstrategin, där det inte finns några konkreta miljöförbättrande förslag eller någon tydlig miljöaspekt. För att inte begreppet hållbar utveckling ska riskera att stanna vid en tom fras krävs en tillväxt med tydliga hänsyn till miljön – exempelvis ett begrepp som ”miljödriven tillväxt”, som används i uppsatsen ”Med miljön som drivkraft i Nordanstig”. I sammanhanget framstår även frågan om strandskyddet som problematisk ur miljösynpunkt. Att i en större omfattning exploatera sjö- och havsnära områden strider direkt mot den

³⁴ Intervju med Barbro Holmsten 21/3, möte 11/4 med Stig Eng, Barbro Holmsten och Anders Nordén.

³⁵ Uppgifter från möte 11/4 med Stig Eng, Barbro Holmsten och Anders Nordén.

³⁶ Bl.a. enligt intervjuer med Kristina Jernberg 21/3 och med Barbro Holmsten 20/3.

lagstiftning (strandskyddet) vars syfte är att vara miljöskyddande, och kan därför rentav sägas ha en negativ effekt på miljön. Här har också Länsstyrelsen och ansvariga politiker varit tydliga i sin bedömning, liksom Nordanstigs Naturskyddsförening, varför projektet riskerar att komma i konflikt med de instanser som bevakar miljöintressena.³⁷

Den främsta anledningen till att projektet inte förmått vara miljöförbättrande tycks vara att ingen haft något tydligt ansvar för frågan eller tillräcklig sakkunskap. Flera menar också att det varit en försvårande omständighet att det inte finns någon miljöansvarig tjänsteman inom kommunen att vända sig till.³⁸ Å andra sidan saknas numera knappast tillräcklig kännedom om miljöfrågans betydelse eller om möjligheterna till miljöförbättring i Nordanstig, eller för den delen ett tillräckligt stort allmänintresse.³⁹

Resultat och konsekvenser

Projektets styrka ligger i samarbetet med kommunens företagare, särskilt företagarföreningen, och i att mer allmänt bidra till en optimistisk syn på kommunens utvecklingsmöjligheter.

Vanliga kommentarer när projektverksamheten förs på tal är t.ex. att den förbättrat samarbetet och näringslivsklimatet, att det inneburit ett ”fantastiskt lyft”, och att man överhuvudtaget ”förändrat bilden av Nordanstig”, som sägs ha fått ett bättre rykte.⁴⁰ Många framhåller tillgängligheten och närheten som en viktig faktor i sammanhanget. Nordanstigs Utveckling har, som bl.a. Tommy Olsson framhåller, blivit en ”naturlig knutpunkt”, där ”alla parter samverkar” på ett enkelt och effektivt sätt.⁴¹ Detta tycks också bekräftas av svenskt näringslivs ranking av företagsklimatet i Sverige, där Nordanstig fått bättre betyg under senare tid, och av enkätundersökningar bland företagarna i kommunen.⁴² Överhuvudtaget har sannolikt den förbättrade, mer positiva bilden av Nordanstig även bidragit till att locka fler att flytta till kommunen.⁴³

³⁷ Intervju med Sven Norman 24/4. Här kan även tilläggas att exploateringen ytterst riskerar att strida mot de nationella miljömålen.

³⁸ T.ex. Thord Wannberg, som påpekar att det förut funnits en särskilt ansvarig tjänsteman, och att man sedan denne försvann har ”tappat korridorlösningar” (intervju 10/4).

³⁹ Se t.ex. uppsatsen ”Med miljön som drivkraft i Nordanstig”, som rymmer flera konkret förslag på miljöförbättrande åtgärder.

⁴⁰ Intervju med Ulf Sundblad 19/4 och med Birgitta Larsson 19/4. Jfr även Tommy Olsson (Af) 19/4; Lars Jansson (Almi) 27/4: ”lyckats bygga upp ett gott klimat”; Thord Wannberg 10/4: ”en mer positiv syn”, ”vi har vänt trenden”; Lisa B Östman 19/4: ”Nordanstig syns mer ... inte bara 'lilla Nordanstig’”.

⁴¹ Intervju med Tommy Olsson 19/4. Även Thord Wannberg 10/4 (”är oerhört tillgängliga”) och Ulf Sundblad 19/4 (”oerhört nära samarbete”).

⁴² ST 8/4 2005, HT och ST 10/5 2005.

⁴³ Intervju med Urban Lindgren 24/4 och med Håkan Larsson 4/5.

Den enskilda aktivitet som haft störst positiv inverkan är utan tvekan Nordanstigsmässan, både som marknadsföring av Nordanstig och för att stärka kommunens ”vi-känsla”. Även resursinventeringen måste sägas vara ett framgångsrikt grepp, genom att generera nya uppslag och bidra till en förbättrad lokal samverkan. När det gäller regionutvecklingen är det svårare att bedöma resultat och konsekvenser. Mitt sammantagna intryck är att projektet i vilket fall som helst skapat större medvetenhet och bättre kunskaper om regionutvecklingens förutsättningar, särskilt ifråga om kommunikationer och bosättningsmönster. Det har även bidragit till ett stärkt interregionalt samarbete, men däremot inte resulterat i så mycket ifråga om vad som rent konkret ska göras. Det steget återstår alltså att ta.

Bristerna består framför allt i att en del aktiviteter inte genomförts och i att projektet inte förmått lyfta miljöaspekterna. Projektets styrkor beror i första hand på den grund som lades genom En Dörr In-projektet, varför Fördel Nordanstig mer framstår som en vidareutveckling av ett redan prövat koncept, än som ett nytänkande eller som ett avsevärt bredare projekt. De nya åtagandena har, som framgått, snarare gjort att helhetsintrycket av projektet blivit splittrat och spretigt. På grund av projektets spretiga karaktär har det kanske inte heller blivit så genomslagskraftigt som man hade hoppats, exempelvis ifråga om att finna det för Nordanstig unika och attraktiva.

En konsekvens av att miljöaspekterna hamnat i skymundan kan också vara att det hämmat en del möjligheter att utveckla turismen och nya näringar. Det kunde, som nämdes i ansökan, ha varit en möjlighet att profilera Nordanstig som en miljökommun. En del kritiska röster menar även att man inom kommunen i stort och vid näringslivskontoret (NU) varit mindre bra på att lyssna in förslag på hur turist- och besöksnäringen kan utvecklas, särskilt när det gäller att lyfta fram natur- och kulturreсурserna.⁴⁴ I det avseendet tycks inte heller samarbetet ha fungerat bra alla gånger, utan man uppfattar det tvärtom som att det saknats intresse och tillräcklig tillit till alla aktörer. Ett exempel är samarbetet med bokningscentralen, som enligt bokningscentralens ordförande Eva Eriksson inte fått det stöd som behövts för tillvarata och utveckla den turismorganisation som finns i Nordanstig.⁴⁵ Ett annat exempel ges av ordföranden för Nordanstigs Naturskyddsförening, Sven Norman, som menar att han lämnat flera idéer och förslag på hur naturen i Nordanstig kan göra mer tillgänglig för turism, utan att få någon respons.⁴⁶

⁴⁴ Intervju med Eva Eriksson 23/4 och med Sven Norman 24/4.

⁴⁵ Intervju med Eva Eriksson 23/4.

⁴⁶ Intervju med Sven Norman 24/4.

Sammantaget vill jag ändå mena att projektets förtjänster i stort sett uppväger bristerna. Det projektet lyckats bra med har utan tvekan tillfört en del, som också fått bestående resultat, främst vad gäller lokal samverkan och förändrade synsätt. De brister och svårigheter som visat sig finnas framstår i det perspektivet som fullt möjliga att rätta till. Projektet har dessutom tillfört en betydande mängd nya kunskaper och erfarenheter som, ifall de tillvaratas på ett bra sätt, borde kunna vara värdefulla för Nordanstigs fortsatta utveckling.

Förslag till åtgärder, förbättringar och prioriteringar

I utvärderingen av En Dörr In-projektet menade utvärderaren, Maria Andersson, att projektverksamheten tenderade att bli för vittomfattande, och att det därför vore bra att försöka koncentrera sina insatser i högre grad. Som hon formulerade det borde projektet ”överge trattkonceptet”, som går ut på att försöka omfatta allt som försiggår inom kommunen, för att i stället anamma en ”pipeline-modell”, som fokuserar det man är bra på.⁴⁷ Hennes slutsats tål att upprepas. Det finns mycket att vinna på att hitta ett klarare fokus i verksamheten, och därmed frångå det breda anslag som det talades om i projektansökan. Idag verkar det dessutom råda än större enighet bland projektdeltagarna om att Fördel Nordanstig blev för brett och splittrat i sitt upplägg. Jag kan därför inte gärna rekommendera något annat än en fokusering och konstatera att ”trattkonceptet” är uttömt. Terrängen är sonderad och grunden lagd. Sammantaget har de båda Mål 2-projekten bidragit till att, som man uttrycker det, ”vända trenden”. Men för att kunna få ett bra fokus på den framtida utvecklingen gäller det å andra sidan att inte förlora helhetsgreppet. Trots allt kvarstår många viktiga frågor och utmaningar att jobba vidare med, däribland inte minst befolkningsutvecklingen. Dessutom tycks projektet och de fördjupade kunskaperna ha väckt nya frågor och insikter som inte bara kan lämnas därhän, men som man kanske behöver gå vidare med på nya sätt och i nya former. Det knepiga i nuläget verkar alltså vara att både kunna vidmakthålla ett helhetsgrepp och hitta rätt fokus, ifall man varken ska riskera att bli handlingsförlamad eller alltför splittrad.

En tänkbar lösning på problemet ligger, som jag ser det, helt enkelt i att frågan om kommunens utveckling sprids på fler händer, samtidigt som den kvarstår i ett samlat grepp. Att frågan om kommunens befolkningsutveckling ska ankomma på tillfälliga projekt eller näringslivskontoret (NU) är knappast hållbart i längden. Ett projekt av Fördel Nordanstigs karaktär är för vittomfattande för att rimligen kunna hanteras av en så pass liten organisation som NU. Det mesta talar därför för att det bästa vore om NU i fortsättningen fick utveckla den speciella kompetens man besitter och koncentrera sina insatser till de områden man behärskar bäst, exempelvis genom att ytterligare förbättra kontakterna med olika företagargrupper. När det gäller det fortsatta arbetet med de övergripande utvecklingsfrågorna tycks det däremot behövas en mycket bredare sammansatt grupp med specialkompetens inom flera skilda

⁴⁷ A.a., s. 26.

områden – förslagsvis en arbetsgrupp som i högre grad representerar samhället i stort och olika samhällsintressen, utöver de rent ekonomiska och företagsmässiga. Det behövs kort sagt en samlad kraft och ett långsiktigt arbete med förmåga att belysa allmänna problem och aktuella frågor ur olika perspektiv, och med mandat att arbeta fram konkreta lösningar.

Ett lämpligt avstamp för det fortsatta utvecklingsarbetet torde i vilket fall som helst vara att stanna upp och begrunda vad som åstadkommit hittills – och därmed inte bara tydliggöra de fördelar som finns, utan också uppmärksamma förekommande brister och svårigheter. Till de fördelar Nordanstig har att bygga vidare på hör då utan tvekan förmågan till samarbete och det personliga bemötandet, dvs. de personnära, enkla och smidiga kontaktvägarna. Inte minst finns en upparbetad förmåga att själva ta tag i olika frågor, att, som Lars Jansson vid ALMI säger, ”inte bara sitta och vänta”.⁴⁸ Ett annat sätt att beskriva det på kan vara att tala om ett ”värna och bygga på relationer-koncept”, eller att ”påverka genom direktkontakt”, särskilt med tanke på att Nordanstig har en förhållandevis stor andel småföretag.⁴⁹ En sådan anda av personligt bemötande och samverkan kan dessutom säkert verka tilltalande för många potentiella inflyttare och besökare. För att upprätthålla en god anda gäller det naturligtvis att samtidigt vara uppmärksam inför riskerna för exkludering och bristande lyhörddhet. Överhuvudtaget är det nog viktigt att inse att det både ligger en styrka och en sårbarhet i kommunens relativa litenhet och småskaliga karaktär. Mycket av Nordanstigs framtida utveckling kommer ofrånkomligen att bero på en begränsad skara drivande personer och på väl fungerande samarbeten – följaktligen har man knappast råd att försätta sig i konflikter eller att inte tillvarata den kompetens som finns inom kommunen.

En annan fördel att arbeta vidare med är närheten till Sundsvall och den relativt goda tillgången till bra boendemiljöer. Med kulturgeografen Urban Lindgrens ord handlar det till stor del om att dra nytta av läget som ”omland” till Sundsvall, dvs. av att finnas på relativt nära håll både vad gäller avstånd och restid till en större arbetsmarknad (ett centrum), och därmed kunna erbjuda möjligheten att både ha mer kvalificerade jobb och ett s.k. högkvalitativt eller lantligt boende, med stora ytor, ett naturnära och ostört läge.⁵⁰ Som Lindgren och Helmersson föreslår i sin rapport kan det också vara värt att uppvärdera fritidsboendet som en viktig utvecklingspotential och att rikta sig till vissa målgrupper när det gäller att locka inflyttare till Nordanstig. Därtill menar man att kommunen behöver en tydligare identitet, som just tar fasta på de relativa fördelar som ligger i läget och den

⁴⁸ Intervju med Lars Jansson 27/4.

⁴⁹ Intervju med Thord Wannberg 10/4 och med Håkan Larsson 4/5. Håkan Larsson menar också att det finns ett behov av att fortsätta ”bygga upp social kompetens” bland företagarna.

⁵⁰ Intervju med Urban Lindgren 24/4.

”lantliga” karaktären.⁵¹ Å andra sidan gäller det att vara på det klara med att man i så fall använder argument som i första hand tilltalar en relativt välutbildad och kapitalstark medelklass, som inte primärt är yrkesverksamma i Nordanstig, utan snarare använder kommunen för sin rekreation.⁵² En problematisk aspekt är också att de mest attraktiva boendemiljöerna är havs- och sjönära, och därmed har begränsade utvecklingsmöjligheter på grund av strandskyddet. Att enbart rikta in sig mot dessa boendeformer riskerar med andra ord att leda in i en återvändsgränd som det kan vara svårt att ta sig ur, ifall det inte finns alternativa utvägar.

Själv tror jag att Nordanstigs främsta fördel ligger i kommunens goda förutsättningar vad gäller miljö och natur. Tack vare den småskaliga prägel som såväl ifråga om näringsliv som exploatering av naturresurser och boendeformer är inte Nordanstig belastat av någon negativ miljöåverkan i större omfattning. Kommunen har dessutom lagt en god framtida grund genom en större satsning på att fasa ut fossila bränslen. När det gäller den idag – och med största sannolikhet under överskådlig framtid – aktuella frågan om klimatförändringarna och utsläppen av koldioxid, borde Nordanstig därför ligga förhållandevis bra till, kanske skulle man till och med kunna beteckna sig som en ”klimatneutral kommun”. Att förverkliga visionen om en hållbar utveckling kunde vara en möjlighet, som skulle göra Nordanstig högintressant.⁵³ Som framhålls i uppsatsen ”Med miljön som drivkraft i Nordanstig” finns det också goda möjligheter att utveckla miljövänlig bränsle- och energiproduktion i Nordanstig, särskilt inom små och medelstora företag, t.ex. genom att i samarbete med forskare vid Mittuniversitetet utveckla ny miljöteknik och satsa på exempelvis biobränslen eller solceller.⁵⁴ En sådan inriktning skulle troligtvis inte bara väcka uppmärksamhet långt utanför kommunens gränser, utan även göra Nordanstig mer självständigt och mindre beroende av draghjälp från LA-regionens centrum.

Ytterligare en fördel med att lyfta miljö- och naturaspekterna är att de mycket väl kan användas för att profilera Nordanstig, eller för att, som det stod i ansökan, ”finna det unika”. Genom att profilera Nordanstig som en ”miljökommun” kan det också vara möjligt att locka

⁵¹ A.a., s. 61 ff.

⁵² En liknande synpunkt framförs i uppsatsen ”Med miljön som drivkraft”, där man skriver: ”Vi tror att uppfattningen om Nordanstig som ’sovkommun’, där invånarna i huvudsak har sin försörjning utanför kommunen, kan vara hämmande” (s. 33).

⁵³ I en aktuell rapport från Naturvårdsverket, *Hållbarhetens lokala horisont* (2007), framhålls att mindre kommuner i allmänhet har bättre förutsättningar för att skapa engagemang och samverkan i miljöarbetet (s. 55).

⁵⁴ A.a., s. 23, jfr s. 33: ”Miljöteknik är idag en av de snabbast växande branscherna i Sverige, framförallt inom små och medelstora företag...”

fler grupper av inflyttare och besökare.⁵⁵ T.ex. ser Nordanstigs Naturskyddsförening goda möjligheter att utveckla en natur- och kulturturism i kommunen, eventuellt kan också s.k. ekoturism vara en tänkbar nisch.⁵⁶ Detta kan även ses som en möjlighet att komplettera den vision man kommit fram till i näringslivsstrategin, där besöks- och turistnäringen betecknas som en viktig framtidsbransch, utan närmare precisering av branschens innehåll eller inriktning. Rent allmänt kan det ju också tilläggas att en bra livsmiljö och ett rikt kulturarv tenderar att blir allt viktigare i den globala värld vi numera sägs leva i.

Vad som behövs för tillvarata dessa fördelar på bästa sätt är främst två saker: en konkret handlingsplan med tydliga och målmedvetna satsningar, och personer som besitter kompetens inom rätt områden. Som flera påpekat behövs det till att börja med någon som kan miljöfrågorna, kanske även mer personresurser med turist- och kulturkompetens. Sedan gäller det naturligtvis att fortsätta bygga goda relationer och att kunna lyssna in olika viljor och tankesätt. Men viktigast är nog ändå att det med Thord Wannbergs ord blir ”tydligare vart vi ska” – både på längre sikt och ifall man ser till kommunen i sin helhet.⁵⁷

Som jag ser det kan det alltså räcka med relativt små insatser för att få stor utdelning på områden som ligger väl till i ett framtida perspektiv. På sätt och vis har ju Nordanstig redan en fördel, ett givet försprång på miljöområdet, som rentav kan sägas vara en unik möjlighet att bli en vinnare i omställningen till en hållbar samhällsutveckling.

⁵⁵ T.ex. menar Kristina Jernberg att ”vi skulle kunna kalla oss miljökommun men har inte fattat det” (intervju 21/3).

⁵⁶ Intervju med Sven Norman 24/4. Nordanstigs Naturskyddsförening driver också egna projekt med inriktning mot naturturism (se www.nordanstignaturskyddsforening.se). Se även ”Med miljön som drivkraft”, s. 25.

⁵⁷ Intervju med Thord Wannberg 10/4.

Källor och referenser

Intervjuer/muntliga referenser

Möte med Alf Bohlin, Barbro Holmsten och Kristina Jernberg, Bergsjö 12/3 2007.

Möte med Stig Eng, Barbro Holmsten och Anders Nordén, Bergsjö 11/4 2007.

Telefonintervju med Barbro Holmsten 20/3 2007.

Telefonintervju med Anders Nordén 20/3 2007.

Telefonintervju med Barbro Holmsten 21/3 2007.

Telefonintervju med Kristina Jernberg 21/3 2007.

Telefonintervju med Alf Bohlin 4/4 2007.

Telefonintervju med Thord Wannberg 10/4 2007.

Telefonintervju med Ulf Sundblad 19/4 2007.

Telefonintervju med Lisa B Östman 19/4 2007.

Telefonintervju med Tommy Olsson, 19/4 2007.

Telefonintervju med Birgitta Larsson 19/4 2007.

Telefonintervju med Anders Larsson 20/4 2007.

Telefonintervju med Eva Eriksson 23/4 2007.

Telefonintervju med Kent Falkenström 23/4 2007.

Telefonintervju med Sven Norman 24/4 2007.

Telefonintervju med Urban Lindgren 24/4 2007.

Telefonintervju med Lars Jansson 27/4 2007.

Telefonintervju med Håkan Larsson 4/5 2007.

Rapporter och uppsatser

Andersson, Maria, 2004. "Från tratt till pipeline – utvärdering av Mål 2 projektet Nordanstigs utveckling 2001–2003". FoU-Centrum/CFL Söderhamn.

Collin, Annsofi, Mårtensson, Anna & Negga, Madeleine, 2006. "Med miljön som drivkraft i Nordanstig". Institutionen för teknik, fysik och matematik, Mittuniversitetet. (Uppsats.)

Forsberg, Björn, 2007. *Hållbarhetens lokala horisont. Forskning om kommunernas arbete med miljö och hållbar utveckling*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Helmersson, Pernilla & Lindgren, Urban, 2007. "Fördel Nordanstig. Befolkningen, fastighetsmarknaden & kommunikationer". Kulturgeografiska institutionen, Umeå universitet.